

Chomsky-hypen

//

//]]]]> //]]>

DEBATT: Noam Chomskys er blitt revet ned fra pidestallen av flere, og hans høye status er ikke like selvfølgelig som Terje Lohndal hevder når han irettesetter min bokanmeldelse [Et mistroisk ikon?](#) Det som derimot er blitt selvfølgelig for meg etter mange år med språkvitenskapelig forskning, er den *Chomsky-hypen* som Lohndals tilsvar er et symptom på.

Av Kjell Lars Berge, professor i tekstvitenskap, Universitetet i Oslo

Terje Lohndal, Førsteamanuensis ved NTNU, har [ilet til for å irettesette](#) meg etter min [anmeldelse](#) av MIT-professoren Noam Chomskys politiske bok fra 2012, *Making the Future. Occupations, Interventions, Empire and Resistance*. Istedenfor å være opptatt av anmeldelsen min av det politiske innholdet i boka – som jo var poenget med å skrive den – insisterer han på at temaene i anmeldelsen er de følgende:

«1) Hva er det som har gjort at Chomsky omtales som en av verdens mest innflytelsesrike intellektuelle?, 2) Finnes det en sammenheng mellom Chomskys vitenskapelige standpunkt og hans politiske engasjement?»

Det selvsagt feil at min tekst først og fremst handlet om disse temaene, men ok, jeg satte av litt plass til dem for å forklare for lesere hvorfor en ganske vidløftig og kjedelig politisk ekstremist blir regnet som en viktig intellektuell av noen innflytelsesrike synsere i USA. Jeg forsøkte med henvisning til Platons forakt for retorikk og menneskers dømmekraft å (på-)vise at Chomsky hadde samme verdisyn.

Skulle jeg diskutert og kritisert Chomskys språkteori, ville jeg selvsagt skrevet en annen artikkel. Men det har mange fremragende forskere gjort betydelig bedre enn jeg kunne ha gjort, f.eks. Berkeley-filosofen John Searle. Searle gjør i 2002-artikkelen [End of the Revolution](#) (trykket i *New York Review of Books*) det han kan for å rive Chomsky ned fra en pidestall Searle selv i sin tid plasserte ham på.

Eller så kan vi vende oss til biologen og hjerneforskeren og Nobelpris-vinneren Gerald Edelman som i boka *Bright Air, Brilliant Fire: On the Matter of the Mind* tar et kardinalopprør med chomskianismens syn på språk og bevissthet, og kaller Chomskys språkteori (blant andre) for «an intellectual swindle» (side 229).

Eller hva med å lese svenske lingvisten [Per Linells](#) systematiske oppgjør med og avkledning av Chomsky i artikkelen 'Chomskyanism – from innovation to irrelevance' (se 147. Linell, P. 2011c. 'Chomskyanism – from innovation to irrelevance')?

Nå er det i og for seg riktig at disse fremragende forskerne forholder seg til og tar (til en viss grad) på alvor Chomskys språkteori – selv om de tar avstand fra den på punkt etter punkt. Men det er feil når Lohndal ganske eplekjekt hevder at «Berge burde vite at alle teorier innenfor språkvitenskapen siden 1950 har måttet etablere seg i forhold til Noam Chomsky sine teorier, inkludert det rammeverket Berge selv befinner seg innenfor.» Jeg har siden 1987 jobbet ved tre nordiske universiteter, vært opposent på en lang rekke doktoravhandlinger, forelest på om lag 20-30 universiteter og blitt æresdoktor ved ett – men jeg har aldri måttet forholde meg til Chomskys språkteori. Jeg regner den – i likhet med Searle, Edelman og Linell – som utdatert, empirisk feil og følgelig irrelevant.

Det jeg likevel, gjennom alle disse åra, har måttet forholde meg til, er det jeg og mange med meg kaller «Chomsky-hypen», nemlig den skamløse selvpromoveringen som Chomsky og hans fans verden over til en hver tid bruker for å markedsføre seg på det vitenskapelige marked. I så måte er Lohndal typisk for PR-strategien når han lar seg framstille som forfulgt «geni» [iAftenposten 28. januar 2010](#).

For meg – og sikkert mange andre – framstår det som et paradoks at språkforskere som iherdig forneker at språk er egnet til å brukes til kommunikasjon (i Norges forskningsråds publikasjon *Bladet Forskning* [hevde nylig](#) en chomskiansk representant for et senter for såkalt fremragende forskning at «Skal eit system for kommunikasjon fungere bra, må språklege uttrykk vere eintydige. Kvar utsegn burde ha berre éi tyding, ikkje fleire. Men vi

ser ofte det motsette når språk blir brukt. Språk er altså ikke godt eigna til kommunikasjon») anvender den mest frekke og følgelig lett gjennomskuelige form for *spin* for å skaffe seg penger og innflytelse.